

Agrárne historické krajinné štruktúry v oblastiach so špecifickým osídlením

Renáta Cihlarová

Technická univerzita vo Zvolene, Fakulta ekológie a environmentalistiky,
Katedra plánovania a tvorby krajiny, T.G. Masaryka 24, 96053 Zvolen
renata.cihlarova@gmail.com

Historické krajinné štruktúry sú subštruktúrou súčasnej krajinnej štruktúry. Ich identifikácia v reálnom stave je predpokladom pre ich zachovanie v budúcnosti. Vo výskume sa zaoberáme agrárnym typom historických krajinných štruktúr, ktorého veľkostné a tvarové vlastnosti dotvárajú charakteristický vzhľad krajiny. Ich najväčšiu koncentráciu možno predpokladať v oblastiach so špecifickým osídlením, kde proces kolektivizácie nezasiahol do takých rozmerov ako v krajine intenzívne osídlenej. V kontexte s kultúrno-historickým vývojom roztratených sídel, ide o oblasti s menej priaznivými podmienkami, ktorých vzájomná kombinácia vytvára nezameniteľnú krajinu s charakteristickými črtami. V zmysle Európskeho dohovoru o krajine (EDoK, Florencia, 2000), ktorého členstvo sme podpísali v roku 2005, sme sa zaviazali takéto hodnotné krajiny chrániť a navrhnúť im vhodný manažment. Ďalším dôvodom na starostlivosť o tieto štruktúry je to, že diverzifikuje krajinu čím vytvára rozmanitosť podmienok pre životné formy, a tak zvyšuje ich druhovú rôznorodosť. Referenčnými územiami sú CHKO Biele Karpaty, CHKO Kysuce a geomorfologická jednotka Ostrôžky s výskytom roztratených sídel. Územia boli vybrané aj na základe aktuálnej otázky prehodnocovania chránených území.

Výskum je teda zameraný na identifikáciu agrárnych historických krajinných štruktúr a vzhľadom na rýchlosť meniacich sa štruktúr navrhuje opatrenia smerujúce k zvyšovaniu kvality alebo obnovy krajiny. Poľnohospodárska krajina je vyčlenená na typy, ktoré pre jednotlivé porovnávacie lokality definuje ich reprezentatívnosť. V kombinácií so stupňom zachovanosti, ktorá determinuje zachované a zanikajúce fenomény historickej krajiny pomocou percentuálneho zastúpenia prebiehajúcej sukcesie, určuje plochy na návrh opatrení. Ďalšími determináčnymi faktormi sú atribúty krajiny ako sklon, expozícia, disekcia reliéfu a vzdialenosť od sídelných štruktúr. Pomocou štatistických vyhodnotení následne určujeme opatrenia, smerujúce k zachovaniu charakteristického vzhľadu krajiny z krajinno-ekologického, vizuálne-estetického a sociálno-ekonomického hľadiska. V rozhodovacích procesoch môže slúžiť navrhovaný metodický postup ako podkladová dokumentácia k budúcemu riešeniu využitia zeme – udržanie poľnohospodárskeho pôdneho fondu alebo zmenu na lesný pôdny fond. Antropický tlak je hlavným činiteľom procesov v kultúrnej krajine a preto je relevantné implementovať hodnotenia stavu a návrhy starostlivosti do rozhodovacích procesov o území. Podľa Európskeho dohovoru o krajine (EDoK, Florencia, 2000), že rozmanitosť európskych krajín je naším spoločným bohatstvom, je riešená problematika historických krajinných štruktúr aktuálna a rozhodujúca z hľadiska zachovania tak prírodnej, ako aj kultúrnej hodnoty.

Inštitucionálnej projektovej analýze IPA TUZVO ďakujeme za poskytnutú finančnú podporu z projektu IPA TUZVO 13/2010